1

Nỗi khổ và niềm vui thời thơ ấu

Chúng ta không chỉ là con của cha, mà tôi tin rằng chúng ta cũng là một phần của mẹ mình.

George Sand

Aurore Dupin sinh ngày mồng 1 tháng Bảy năm 1804 tại Paris. Cha của cô, Maurice Dupin, thuộc dòng dõi quý tộc và trong số tổ tiên của ông có thể kể đến những nhân vật nổi tiếng: ông nội, tướng quân Maurice de Saxe, chiến binh tài ba và dũng cảm, nổi tiếng trong trận Fontenoy năm 1745 chống lại quân đội liên minh Anh-Hà Lan, và ông cố đã từng là vua Ba Lan. Mẹ của Aurore, cô Sophie Delaborde, là một phụ nữ bình dân. Là người con của hai giai cấp xã hội, Aurore sớm nhận thức được sự bình đẳng sâu sắc giữa con người: mẹ cô,

tự hào khi cảm thấy mình "là thường dân từ đầu đến chân,"(1) tất nhiên có giá trị ngang bằng cha cô. Nhưng những định kiến vẫn còn dai dẳng và Cách mạng đã không thành công trong việc thu ngắn khoảng cách giữa hai thế giới vốn có những giá trị rất khác nhau. Vì vậy, khi Aurore de Saxe, bà nội của Aurore bé nhỏ, biết rằng con trai duy nhất của bà đã lấy một phụ nữ thuộc giai cấp xã hội thấp hơn, rõ kẻ trục lợi chứ còn nghi ngờ gì nữa, bà quyết tâm làm cho cuộc hôn nhân này phải hủy bỏ. Bà gửi rất nhiều thư từ, tham khảo ý kiến các luật sư và cố gắng tiến hành rất nhiều thủ tục. Nhưng tất cả đều không đi đến đâu và bà đành chấp nhận. Tuy nhiên, cuộc hôn nhân này cũng mang lại cho bà niềm an ủi: cô cháu gái đáng yêu của bà, mà hơn nữa lại mang cùng tên với bà.

*

Trong thời kì hai người phụ nữ đình chiến, bà nội chấp nhận tiếp đón Aurore và cha mẹ cô bé tại dinh cơ của mình ở Nohant, thuộc vùng Berry. Khi cô bé đến chơi lần đầu tiên vào năm 1808, cô rất ấn tượng với không gian rộng lớn của ngôi nhà. Mặc dù Aurore vừa trở về từ Tây Ban Nha, nơi cha cô làm phụ tá cho Murat, và ở đó cô đã sống trong cung điện lộng lẫy. Dù Nohant không xa hoa bằng cung điện, nhưng ở

(1) Các đoạn trích và các mẩu câu trong dấu ngoặc kép được trích từ các Tác phẩm tự truyện (Œuvres autobiographiques) và Thư từ (Correspondance) của George Sand.

đây vẫn có những nét sang trọng mà cô nhận ra ngay. Nhiều căn phòng tường phủ bằng thảm Ba Tư, đồ nội thất thì thuộc về thế kỉ trước, và chiếc giường có khung rèm của bà nội được trang trí bằng những tấm rèm dày và bao nhiêu là gối.

Tuy là con ngoài giá thú nhưng bà nội của Aurore vẫn là quý tộc. Bà là con gái của một nữ diễn viên và một thượng tướng, bà được học ở trường Saint-Cyr rất có uy tín, được Madame de Maintenon thành lập để đảm bảo chuyện học hành cho những cô gái nghèo thuộc tầng lớp quý tộc. Bà kết hôn lần thứ hai với ông François Dupin de Francueil, hơn bà ba mươi hai tuổi và có với ông một người con trai, chính là cha Maurice của Aurore. Khi người chồng qua đời, ông để lại cho bà đầy đủ vật chất để sống trong sung túc. Năm 1793, bà mua lại điền trang Nohant và chuyển đến sống tại đó.

Căn "nhà lớn" này, bà sẽ để lại cho cô cháu gái của mình, để rồi cô sẽ sống ở đó hầu như suốt cuộc đời và biến nó thành "ngôi nhà thân yêu", nơi để cô ẩn náu để xoa dịu nỗi đau gặp phải trong đời.

*

Hiện tại thì mối quan hệ giữa mẹ và bà nội của Aurore có vẻ khá thân thiện. Cách đây vài tháng, gia đình đông đúc hơn, Aurore có thêm em trai. Nhưng do cậu bé sinh ra đã bị mù và do quá yếu ớt đã qua đời khi còn rất nhỏ. Nỗi mất mát quá lớn khiến cha mẹ cô

chìm đắm trong đau thương sầu thảm. Chẳng thể tin vào thảm kịch đó, họ đã phải đào mộ con trai lên để kiểm tra xem liệu đứa con có thật sự đã chết hay không.

Vài ngày sau, cưỡi con ngựa sung sức Leopardo mà ông mang từ Tây Ban Nha về, cha của Aurore đi ăn tối ở nhà bạn bè tại La Châtre, thị trấn gần Nohant, để giải sầu. Trên đường về, đang phi nước đại, con ngựa vấp phải một đống đá trên đường, nó chồm lên, khiến người cưỡi bị ngã ngựa và gãy cổ.

Bà nội Aurore bị đánh thức giữa đêm và được đưa đến nơi xảy ra tai họa, bà tuyệt vọng khi thấy con trai yêu quý của mình đã chết. Sáng hôm sau khi nhận được tin, Sophie tưởng mình phát điên: làm sao có thể chịu đựng thêm tai họa này nữa chứ? Aurore, lúc đó mới lên bốn, không hiểu tại sao mẹ khóc, cũng không hiểu vì sao lại bị bắt phải mặc lại bộ đồ đen khiến cô sợ hãi. Và khi người lớn cố gắng giải thích lí do phải mặc, cô bé ngạc nhiên hỏi: "Vậy là ba con lại chết hôm nay nữa sao?"

Nỗi đau thương mất mát đã làm lắng dịu tạm thời sự ghét bỏ vẫn luôn còn đó giữa mẹ Sophie và bà nội Aurore, dù bề ngoài họ có vẻ thuận hòa. "Sự chống đối tự nhiên" giữa họ chỉ tạm lắng xuống để rồi lại bùng lên mạnh mẽ hơn trước. Aurore sẽ phải chịu hậu quả của cuộc tranh chấp này và trở thành "quả táo bất hòa" thực sự. Nhiều tháng liền, hai người phụ nữ đấu tranh giành giật quyền nuôi dưỡng và giáo dục cô bé. Cuộc chiến này khiến cô bé tuyệt vọng, cô sợ nhất là phải xa mẹ mình. Nhưng bà nội có lợi thế quan trọng:

bà nắm quyền chi tiêu tài chính, khiến mẹ Sophie phải phụ thuộc vào bà. Vì vậy, bà nội thắng thế và được quyền chăm sóc cô cháu gái. Aurore dường như không thể nguôi ngoai nỗi buồn. Để dỗ dành cô bé, người lớn hứa sẽ sớm đưa cô đến thăm mẹ, lúc này đã trở về sống ở Paris. Nhưng năm tháng tuổi thơ của cô sẽ bị đánh dấu bằng đầy những đau đớn bởi sự vắng mặt của người mẹ yêu quý ấy. Ngay cả những món đồ chơi bà nội tặng, như con búp bê "đôi mắt sáng long lanh", mặc "chiếc váy voan hồng viền tua bạc", cũng không làm dịu bớt nỗi đau của cô bé.

Từ năm 1809, Aurore sống ở Nohant cùng bà nội của mình.

*

Bà lão ấy đã làm Aurore rất ấn tượng. Mặc dù bà chỉ cao chưa đến một mét rưỡi, nhưng trong mắt cô bé, trông bà rất "cao lớn". Hơn nữa, với "gương mặt trắng hồng, vẻ nghiêm nghị, bộ trang phục không đổi gồm chiếc váy lụa nâu dài đến eo và tay áo phẳng phiu [...], mái tóc giả vàng óng xoăn phồng trên trán, chiếc mũ nhỏ tròn có dải ren ở giữa," bà khác biệt hẳn so với những người mà Aurore từng gặp.

Sống chung với bà không hề dễ dàng: bà nội Aurore de Saxe có nguyên tắc riêng và đặt nhiều kì vọng vào cô cháu gái. Cô bé phải luôn đứng thẳng tắp,

nếu không sẽ bị la mắng, hoặc khi nói chuyện với bà, phải dùng ngôi thứ ba và hỏi:

"Bà mẹ tốt bụng của con có cho phép con ra vườn không ạ?"

Nhưng trên hết, bà nội luôn nhắc nhở "cứ chơi vui, nhưng chớ làm ồn," điều đó Aurore thấy chẳng khác gì chết quách. Cô bé buồn chán đến mức khi nhìn thấy chú chó chạy ngoài cửa sổ hay con chim bay từ cành này sang cành khác, cô mơ mình là chú chó cũng được, là con chim cũng được, được tự do tung tăng nhảy nhót như chúng. Ngay cả khi ra ngoài, cô bé cũng không dám chạy nhảy, chơi đùa vì sợ làm bà "mẹ tốt bụng yêu quý" không vui, bởi bà rất ghét các hoạt động thể chất.

Như bà nội đã hứa, thỉnh thoảng hai bà cháu lên Paris để Aurore được thăm mẹ. Nhưng những chuyến lên thủ đô luôn căng thẳng và khó chịu. Bà nội không muốn cô bé có mối thân thiết thực sự với mẹ Sophie, còn Sophie thì không ngại nói xấu mẹ chồng ngay trước mặt Aurore.

Trong những lần lưu trú ở Paris, bà nội Aurore de Saxe gặp gỡ khắp lượt bạn bè. Mấy bà bạn kiểu này của bà nội chẳng mấy thú vị với cô cháu gái. Những bà "bá tước già" này, đã tự cao tự đại lại hay làm bộ làm tịch, thành ra trong mắt Aurore có vẻ khá nực cười.

Trong mấy bà có một bà có "vẻ kiêu ngạo khác thường về phần eo". Bà ta kiên quyết mặc áo nịt ngực siết chặt quá thể, đến nỗi cần đến hai người hầu gái để

giúp siết eo, họ phải dùng đầu gối mà tì vào eo lưng bà ta. Thêm vào đó, bà ta thích đội tóc giả màu vàng loăn xoăn như tóc trẻ con, khiến lúc nào cũng nóng nực, mặt mũi đỏ bừng. Khi không chịu nổi nữa, bà ta tháo tóc giả ra, chỉ đội một chiếc băng đô đen, khiến bà trông như "ông linh mục già". Nhưng khi nghe tin có khách đến thăm, bà ấy vội vàng tìm tóc giả, cất trong túi đã bị rối tung, rồi đội "lộn ngược từ trong ra ngoài, hoặc đằng trước ra đằng sau."

Dù phải sống không có mẹ ở bên, nhưng cô bé Aurore vẫn vui khi được trở về Nohant. Cuộc sống thôn quê làm cô thích thú; cô yêu thích và sẽ luôn yêu thiên nhiên cùng động vật suốt cả đời mình. Ngôi nhà chẳng xa hoa nhưng rộng rãi cùng khu vườn tạo nên một chốn vui chơi tuyệt vời để trốn náu và tưởng tượng đủ các cuộc phiêu lưu.

*

Aurore không phải chịu cảnh cô đơn khi ở Nohant. Bà nội không giữ cô kè kè bên mình mà thường cho cô đi chơi với bọn trẻ khác, lũ trẻ con nhà nông quanh vùng cô thấy hòa đồng và chơi cùng rất vui. Ngoài ra, còn có anh Hippolyte, anh cùng cha khác mẹ của cô, anh lớn hơn cô năm tuổi, kết quả từ mối tình đầu của cha cô với một cô gái trẻ "chuyên hầu hạ trong nhà". Là quý tộc thực thụ, bà nội Aurore không ruồng bỏ đứa cháu rơi này mà chăm sóc từ khi cậu sinh ra.

Aurore de Saxe rất chú trọng việc cho cháu gái mình một nền giáo dục đa dạng, và bà cũng tham gia tích cực vào việc đó. Tuy nhiên, thường thì người trực tiếp chăm sóc cô cháu là ông Deschartres, người hầu trung thành của gia đình và từng là gia sư của cha cô. Mặc dù ông "rất hiểu biết, rất giản dị và can đảm đến mức điên rồ," Deschartres lại có cá tính rất "khó chịu" và "lòng tự mãn đến mức hoang tưởng".

Ngoài học đọc và viết, Aurore còn học lịch sử, địa lí, ngữ pháp, hội họa, và cả âm nhạc, môn này cô rất có năng khiếu và cực kì yêu thích. Bà nội chính là giáo viên dạy nhạc và thường chơi đàn cho cháu gái nghe. Aurore ngồi xổm dưới cây dương cầm *clavecin* và say mê để cho âm nhạc tràn ngập tâm hồn mình.

Những bài học này dần dần tạo cho cô bé thói quen và niềm yêu thích học hành đến mức cô cảm thấy buồn chán vào những ngày không phải học. Cô cũng đọc rất nhiều sách trong thư viện phong phú, thích thú những câu chuyện cổ tích như *Chú bé tí hon* hay *Tấm da lừa* cùng các truyện thần thoại.

Tuổi thơ của cô bé ở Nohant dường như trôi qua êm đềm giữa những trò chơi, những bài học và những trang sách. Nhưng thời gian không thể xóa nhòa cảm xúc, và cô bé nhớ mẹ, nhưng ai cũng cố giữ khoảng cách, chỉ tiếp đón mẹ vô cùng miễn cưỡng.

*

Năm 1818, dù đã mười bốn tuổi nhưng Aurore vẫn còn hay nũng nịu, dễ nổi nóng, và là một "đứa trẻ hư", "chơi mấy trò nghịch ngợm làm cả nhà xáo trộn". Mệt mỏi vì tuổi tác và yếu đi vì bệnh tật, bà nội đã nổi giận:

"Con gái ơi, con mất hết tỉnh táo rồi," bà nói với cô. "Con từng rất thông minh, vậy mà giờ con làm tất cả để trở nên hoặc giả vờ ngu ngốc. Con có thể trở nên dễ thương, nhưng lại cố tình làm mình xấu xí. Da mặt con đen sạm, tay thì nứt nẻ, chân đi guốc sẽ bị biến dạng mất thôi. Đầu óc con cũng méo mó và lệch lạc như cơ thể con vậy. Đôi lúc khuyên răn, con gần như không đáp lại, và trông như kẻ kiêu căng khinh thường hết thảy. Lúc khác con nói năng bừa bãi như chim sẻ, ríu rít không ngừng. Con từng là cô bé dễ thương, đừng trở thành thiếu nữ ngớ ngẩn vậy chứ."

Vì thế bà nội quyết định gửi cô vào trường dòng ở Paris. Tìm hiểu kĩ càng, bà chọn trường Các nữ tu dòng Augustin Anh[1], cơ sở giáo dục có tiếng tốt. Ở đó, các cô bé được học hành nghiêm túc, và nơi này thường dành cho các cô thuộc gia đình quý phái. Các thiếu nữ sẽ được quản lí chặt chẽ và buộc phải tuân theo những quy tắc nghiêm ngặt. Điều này không làm Aurore sợ hãi chút nào. Cô còn thấy đó là lợi thế lớn: vì trường dòng ở thủ đô, cô có thể gặp mẹ dễ dàng.

Không khí trường dòng thu hút cô bé ngay lập tức, bà nội còn chưa rời đi, cô đã chạy ra chơi cùng những bạn nội trú khác với những trò mà cô còn chưa biết

(1) Le couvent des dames anglaises là một tu viện cũ của các nữ tu dòng Augustin được thành lập năm 1638, nằm tại fossés Saint-Victor (nay là đường Cardinal-Lemoine, quận 5, Paris).

luật chơi. Khi đến giờ chia tay, nghĩ rằng mình hành xử đúng khi không tỏ ra "bất kì sự yếu đuối nào," cô không rơi lệ khi hôn bà nội, khiến bà không hiểu và thốt lên:

"Ôi, con bé vô tâm, con xa bà mà không thấy hối tiếc, bà biết mà!"

Dù lúc đầu có bị xa lánh và bắt nạt, Aurore nhanh chóng quen với cuộc sống trong nhà dòng, vừa học hành vừa vui chơi. Trong trường, các cô gái chia thành ba phe: phe "quỷ dữ" chuyên làm trò nghịch ngợm, phe "ngốc nghếch" cười nhạo những trò nghịch ngợm của phe "quỷ dữ", và cuối cùng là phe "ngoan ngoãn." Aurore, vẫn là đứa trẻ khó bảo, chọn về phe "quỷ dữ".

Cuộc sống đầy sôi động bắt đầu với những cuộc phiêu lưu, trò chơi và những trò đùa nghịch ngợm. Những "trò quỷ quái" bao gồm đổ mực vào bát nước thánh hay treo chân con mèo lên cái chuông... Nhưng trên hết, phe quỷ dữ có nhiệm vụ: tìm kiếm và giải cứu "nạn nhân," kẻ bị giam cầm trong hầm ngầm rộng lớn dưới tu viện. Khi các cô gái nghe thấy tiếng la hét và cầu cứu, họ lập tức tìm kiếm, khám phá từng ngóc ngách của nhà dòng. Họ chạy, đào bới, leo trèo... nhưng đều vô vọng: "nạn nhân," chỉ tồn tại trong trí tưởng tượng phong phú của họ, luôn ngoài tầm tay.

Aurore cũng tự khám phá ra tài năng của mình. Khi muốn gắn kết bạn bè mà cô thấy chưa có đủ trò chơi chung trong khu nội trú, Aurore nảy ra ý tưởng viết những tiểu phẩm hài kịch và cho các bạn cùng lớp diễn.